

gemeente : OUDE IJSSELSTREEK
postcode + plaats : 7084 AJ BREEDENBROEK
straat + huisnr. : Terborgseweg 30-34
naam object : Rooms-katholiek kerkelijk complex (met o.m. de Rooms-katholieke kerk van de heiligen Petrus en Paulus).
bescherming : Gemeentelijk monument
eigenaar/gebruiker(s) : Zie vervolgblad
kadastrale gegevens : Zie vervolgblad
oorspr. functie : Kerkcomplex
huidige functie : Kerkcomplex
bouwjaar : Omstreeks 1857 en 1881
architect :
bouwstijl/type : Waterstaatskerk (zaalkerk), neogotische pastorie.
beschrijver : drs. L.A.G. Meeuwssen
datum beschr. : 15-03-2004
datum foto : 23-02-2004, 15-03-2004
neg. nr. :
bronnen : Stenvert, R., C. Kolman, S. Broekhoven en B. Olde Meierink, *Monumenten in Nederland, Gelderland, Zeist/Zwolle* 2000, p. 138.
Winands, W.J., *Gemeente Gendringen in woord en beeld*, Uft 1983, p. 91.

Typering:

Kerkelijk complex, gelegen aan de Terborgseweg in het centrum van Breedenbroek. De waterstaatskerk dateert uit omstreeks 1857, de pastorie en het tussenlid uit omstreeks 1881.

Historie en ligging:

Sinds 1600 gingen de katholieken van Breedenbroek in Suderwick (Duitsland) naar de kerk, omdat de Kerspelkerk in Dinxperlo verloren ging. Vanaf 1853 behoorde Breedenbroek echter tot de parochie Ulft. Omdat de katholieken uit Breedenbroek ver moesten reizen om de kerkdienst bij te wonen, stelde kastelein I. Borkes zijn gelagkamer ter beschikking voor de kerkdienst. Deze ruimte werd echter te klein bevonden en een nieuwe schuur werd naast het bestaande gebouw gebouwd. Deze ging functioneren als nood- en dependancekerk van Ulft.

Vrijwel gelijktijdig met de ingebruikname van de noodkerk werd actie ondernomen voor de bouw van een definitieve parochiekerk in Breedenbroek. In 1957 werd begonnen met de bouw van een nieuwe kerk. De kerk van de heiligen Petrus en Paulus is gebouwd in de zogenaamde Waterstaatsstijl. Deze benaming wordt gebruikt voor de stijl waarin in Nederland omstreeks 1825-1857 werd gebouwd, voornamelijk kerken, met rijks- en koninklijke subsidies. Ingenieurs van Rijkswaterstaat hielden toezicht op de bouw van kerken. Ontwerpen werden getoetst en vaak aangepast. Hierdoor trad een zekere standaardisering op, die vaak tegelijkertijd een sober karakter inhield.

De eenbeukige kerk in Breedenbroek dateert uit 1857 en is ontworpen door A. te Wiel uit Azewijn. Het neogotische koor werd ontworpen door G. te Riele in 1881 en het orgel is gebouwd door de gebroeders Gradussen in 1878.

De neogotische pastorie, gelegen aan de Terborgseweg 34, dateert uit circa 1855. Tussen de pastorie en de kerk is een tussenlid gebouwd, dat beide gebouwen met elkaar verbindt. Het tussenlid dateert, evenals de pastorie, uit omstreeks 1855. De voorgevel van het tussenlid bevindt zich ongeveer twee meter naar achteren ten opzichte van de pastorie en de kerk.

Het kerkelijk complex is gelegen aan de Terborgseweg, in het centrum van Breedenbroek. Het terrein wordt aan de Terborgseweg afgesloten door een smeedijzeren hekwerk. Tussen het hekwerk en de gebouwen bevindt zich een voortuin, voorzien van een grindpad, die in een later stadium is aangelegd. De ingang tot de kerk is bereikbaar via een beklinkerd pad. Aan de rechter- en achterzijde van het pad bevindt zich een begraafplaats. De achtergevel is bereikbaar via een open grasveld met enkele bomen, naast de linker zijgevel van de voorgevel.

Kerk

Plattegrond en opbouw:

De zaalkerk oost-west georiënteerde kerk is gebouwd op een rechthoekige plattegrond onder een zadeldak, gedekt met leien. Het neogotische koor, voorzien van een vijfhoekige apsis, werd omstreeks 1881 aan het bestaande kerkgebouw toegevoegd. Op de nok van het dak van de apsis bevindt zich een smeedijzeren kruis. De gevels zijn opgetrokken in baksteen, gemetseld in staand verband. Tevens zijn beide zijgevels voorzien van steunberen. De kerktoeren, aan de voorgevel, wordt afgesloten door een lantaarn met een kruis, vervaardigd in smeedijzer.

Voorgevel:

De kerk heeft een schip met vijf traveeën en is gebouwd met de nokrichting parallel aan de Terborgseweg. Hierdoor bevindt de voorgevel zich haaks op de weg. De voorgevel is symmetrisch ingedeeld met een kerktoeren in het midden van de gevel. Aan weerszijden van de toren bevindt zich een vensteropening met een spitsboogvenster, voorzien van glas-in-lood. De voorgevel van de toren heeft op de begane grond een spitsboogvormige deuopening met een gekoppelde houten deur. Hierboven bevindt zich een bovenlicht met glas-in-lood. Boven de deuopening zijn twee spitsboogvensters en een uurwerk aanwezig. Aan iedere zijde van de toren is een uurwerk zichtbaar.

Linker- en rechter zijgevel:

De linker- en rechter zijgevel van het kerkgebouw zijn identiek. Vijf vensteropeningen, voorzien van een spitsboogvenster met glas-in-lood, worden van elkaar gescheiden door steunberen.

Achtergevel:

De symmetrisch ingedeelde achtergevel van de kerk is slechts voor een gedeelte zichtbaar, doordat het tussenlid tegen deze gevel is gebouwd. De polygonale apsis is gebouwd volgens een 3/8 grondslag en heeft drie vensteropeningen, voorzien van een langwerpig spitsboogvenster met glas-in-lood. Tussen de vensteropeningen zijn steunberen aanwezig. Links naast de apsis bevindt zich de sacristie; rechts naast de apsis is een extra ruimte (hal) gesitueerd. Beide delen worden afgesloten door een dakschild en zijn voorzien van een vensteropening. De extra ruimte (hal) is via een spitsboogvormige deuopening aan de buitenzijde te bereiken.

Interieur:

De indeling van de kerk is in de loop der tijd vrijwel ongewijzigd. Het koor, waar zich het hoofdaltaar bevindt, ligt verhoogd ten opzichte van het overige deel van de kerk. Aan het altaar zijn houten beelden van de twaalf apostelen bevestigd. Het koor is overwelfd door een kruisgewelf en een straalgewelf in de koorsluiting.

In het midden van de kerk, in de lengterichting, bevindt zich een pad met aan weerszijden een groep banken. Aan de buitenzijde, naast de zijgevels, is eveneens een pad aanwezig. Een houten balkon bevindt zich boven de westingang van de kerk, tegenover het altaar. Dit balkon is bereikbaar via een houten trap bij de entreehal. Het balkon wordt ondersteund door een zestal bewerkte smeedijzeren pilaren. Het orgel werd in 1878 gebouwd door de gebroeders Gradussen. Het schip is overwelfd met een houten tongewelf.

Pastorie

Plattegrond en opbouw:

De pastorie is gebouwd op een nagenoeg vierkante plattegrond en heeft twee bouwlagen onder een zadeldak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen en vervolgens gepleisterd en geschilderd in een licht roze kleur. Een waterlijst bevindt zich tussen de begane grond en de eerste verdieping. Eveneens is aan de voor- en achtergevel, boven de vensters op de eerste verdieping, een waterlijst aanwezig.

Voorgevel:

De voorgevel is symmetrisch ingedeeld. In het midden op de begane grond bevindt zich een deuropening met een samengestelde paneeldeur. Boven de deuropening is een tweeruits bovenlicht geplaatst. De entree ligt verhoogd en is via enkele traptreden te bereiken. Aan weerszijden van de deuropening bevindt zich een vensteropening, voorzien van een vierruits stolpraam. Het segmentboogvormige tweeruits bovenlicht heeft kathedraalglas. Op de verdieping zijn eveneens twee vensteropeningen en een deuropening aanwezig; allen hebben een tweeruits segmentboogvormig bovenlicht. Evenals op de begane grond zijn de vensteropeningen voorzien van een vierruits stolpraam. In het midden, tussen de begane grond en de verdieping, bevindt zich een smal balkon met balusters. De balkondeuren openen zich richting balkon. Boven de balkondeur, op de zolderverdieping, bevindt zich een oculus met een raam dat is voorzien van een motief. Boven deze vensteropening is een halfronde waterlijst zichtbaar.

Linker zijgevel:

De linker zijgevel is asymmetrisch ingedeeld met op de begane grond drie vensteropeningen, waarvan er twee voorzien zijn van een vierruits schuifraam met een tweeruits bovenlicht. De vensteropening links naast de schuiframen heeft een samengesteld raam, waarvan het bovenlicht oorspronkelijk is uitgevoerd als klapraam. Op de verdieping bevindt zich een liggende rechthoekige vensteropening met een klapraam.

Achtergevel:

De achtergevel is in een later stadium gewijzigd. Dit betreft met name de deur- en vensteropeningen op de begane grond. De oorspronkelijke segmentboogvormige strekken zijn nog steeds zichtbaar aan de gevel. Waarschijnlijk was de achtergevel oorspronkelijk vrijwel identiek aan de voorgevel. Tegenwoordig zijn op de begane grond twee rechthoekige (liggende) segmentboogvormige vensteropeningen aanwezig met nagenoeg in het midden een deuropening. De vensteropeningen zijn voorzien van een vierruits samengesteld raam.

Rechter zijgevel:

Doordat de pastorie aan een bestaand gebouw is gebouwd, is slechts een deel van de rechter zijgevel zichtbaar. Op de begane grond bevindt zich alleen een vensteropening met een 6-ruits schuifraam.

Interieur:

De pastorie wordt tegenwoordig niet meer als zodanig gebruikt. Één van de ruimten op de begane grond wordt gebruikt door de dienstdoende pastoor. De vijf kamers op de verdieping worden in gebruik genomen door het Breedenbroeks Belang en het CDA. Tevens is het secretariaat van de Katholieke lagere scholen van de gemeente Gendringen hier gevestigd.

De plattegrond van de begane grond is in de loop der tijd gewijzigd. Een gedeelte van de gang en twee kamers aan de achtergevel van het gebouw zijn samengevoegd. Deze ruimte wordt tegenwoordig vooral gebruikt als vergaderruimte of repetitieruimte voor het dames- en herenkoor van Breedenbroek. De oorspronkelijke schouwen zijn nog aanwezig. Andere oorspronkelijke interieurelementen zijn de binnenluiken, tegelvloer in de gang, de houten trap, voorzien van houtsnijwerk, en enkele plafonds met ornamenten.

Tussenlid**Plattegrond en opbouw:**

De pastorie en de kerk worden met elkaar verbonden door een tussenlid. Dit is gebouwd op een rechthoekige plattegrond en heeft twee bouwlagen onder een platdak. De gevels zijn opgetrokken in baksteen, gemetseld in staand verband. Alle oorspronkelijke ramen zijn in de loop der tijd vernieuwd.

Voorgevel:

De voorgevel is asymmetrisch ingedeeld. Op de begane grond bevinden zich vijf vensteropeningen en twee deuropeningen. Één vensteropening is voorzien van een toiletraam. De begane grond bevindt zich niet direct op het maaiveld. De voordeur, nagenoeg in het midden van de gevel, is via een trap met enkele treden te bereiken. De meest links gelegen deuropening, leidt naar een gang die

de kerk en het tussenlid aan elkaar koppelt. Deze gang wordt afgedekt door een platdak. Het gedeelte ter plaatse van de verdieping is opengelaten, waardoor de achtergevel van de kerk voor het grootste deel zichtbaar blijft.

Linker zijgevel:

Niet zichtbaar door aanbouw.

Achtergevel:

De gepleisterde achtergevel is asymmetrisch ingedeeld, voorzien van een deuropening en een tiental vensteropeningen van verschillende grootte. Alle samengestelde ramen zijn in de loop der tijd vernieuwd, al dan niet voorzien van kunststof kozijnen met dubbel glas. De boogvelden zijn, evenals de gevel, gepleisterd. Ook de deur is in een later stadium vernieuwd.

Rechter zijgevel:

Niet zichtbaar door aanbouw.

Interieur:

De indeling van het tussenlid is in de loop der tijd vrijwel ongewijzigd. Op de begane grond zijn onder meer de dagkapel, keuken, bijkeuken en de sacristie gesitueerd. De verdieping wordt tegenwoordig gebruikt als oefenruimte voor de harmonie van Breedenbroek.

In het interieur zijn nog enkele oorspronkelijke interieurelementen aanwezig, waaronder een aantal paneeldeuren en de schouw die zich in de keuken bevindt.

Reden van plaatsing

Architectuurhistorische criteria:

Het kerkelijk complex aan de Terborgseweg in Breedenbroek, is van architectuurhistorische waarde als een voor de gemeente Oude IJsselstreek, en het dorp Breedenbroek in het bijzonder, goed en vrij gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een waterstaatskerk met een parochiehuis (neogotisch) uit het midden van de negentiende eeuw. Tevens bezitten zowel de kerk als de parochie en het tussenlid een aantal waardevolle interieurelementen. In de parochie zijn bijvoorbeeld de binnenluiken, schouwen, trap en de tegelvloer in de gang nog aanwezig. Het tussenlid bezit onder meer enkele oorspronkelijke paneeldeuren. In de kerk zijn vooral de ijzeren pilaren onder het koorbalkon, het balkonkoor zelf, het orgel en de houten beelden van de twaalf apostelen bijzonder.

Stedenbouwkundige criteria:

Het kerkelijk complex is gelegen aan de Terborgseweg in Breedenbroek. Het complex heeft stedenbouwkundige waarde vanwege zijn prominente ligging in het centrum van Breedenbroek, nabij het kerkhof. Aan de voor-, linker- en een gedeelte van de achterzijde worden de gebouwen omsloten door (openbaar) groen.

Cultuurhistorische criteria:

Het kerkelijke complex is van cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van een geestelijke ontwikkeling van de Rooms-katholieke parochie in de gemeente Oude IJsselstreek en het dorp Breedenbroek in het bijzonder.

Voorgevel, gedeelte van de toren.

Hoofdentree aan de voorgevel.

Linker zijgevel van de kerk.

Gedeelte van de achtergevel.

Interieur van de kerk; koor.

Interieur van de kerk; orgelbalkon boven de westingang.

Pastorie; voorgevel.

Pastorie; gedeelte van de linker zijgevel, ter plaatse van de begane grond.

Pastorie; gedeelte van de linker zijgevel, ter plaatse van de verdieping.

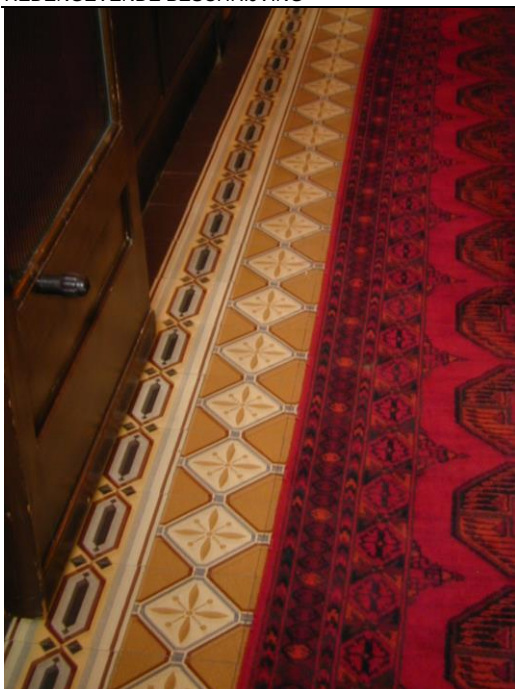
Pastorie; achtergevel.

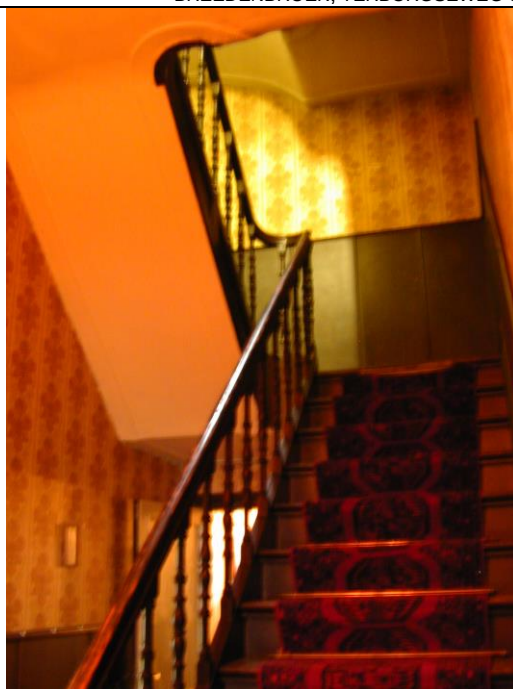
Pastorie; rechter zijgevel.

Interieur pastorie; schouw.

Interieur pastorie; tegelvloer (links).

Interieur pastorie; trappenhuis.

Tussenlid; voorgevel.

Tussenlid; achtergevel.

Interieur tussenlid; dagkapel.

Interieur tussenlid; sacristie.

Interieur tussenlid; paneel deur.